III.

Ad poetas Latinos miscellanea critica.

I. *Catullus*. 61, 23: enitens Myrtus Asia ramulis, Quos Hamadryades deae Ludicrum sibi roscido Nutriunt *in amoeno*⁴⁴. Quem locum foedissimis maculis deformatum mirum est quod cum omnes interpretes tum Ruhnkenius Hymn. Cerer. 16 p. 18 censet illibata stare integritate. Adversus quam reclamant et absoni versus moduli (quos non respuit L. Muellerus Praef. p. LXXI): nutriunt *humore*, et vana verborum redundantia: *roscido humore*, et ipsa *Hamadryadum* arbores irrigantium mentio (de qua absolvimus Anal. c. IV p. 24—28) et contempta aliquot librorum, quos sequutum video Nestorem Vocab. p. LI vers. LXX vers.: *in humore* vel *in honore*⁴⁵. Quare aut hoc aut nihil verum arbitror esse: *in amoeno*, cuius corrumpendi prima causa fuit notissima litteras a (*amo*-) et u (*umo*-) permutantium levitas: *umor* enim scribere multi saepe soliti sunt Stat. Coniect. VII p. 186. 288. Usus autem eius vocis, quem attigerunt Scaliger Euseb. p. 225. Casaubonus Suet. Aug. 72 p. 260. Boeckl. Vossius Scylac. Peripl. p. 3 sq., exemplis licet testatum facere Gratii Cyn. 18: *Latii cultor* — Faunus *amoeni* (a quo amoenum Lucretilem Hor. Carm. I 17, 1 significari existimo) et Valerii Flacci I 843: silvas et *amoena* piorum Deveniunt. cf. Gloss. Labb. p. 11: Amoenum *σύμφυτον*, τὸ πολύφυτον (cod. Germ. p. 209: Amoenum *σύμφυτον τὰ πολλὰ φυτὰ ἔχον*). p. 12: Amoenus (scr. Amoenum) *σύσκιος τόπος*. — *Amoenia αἰ ἀκταί*.

Ioann. de Ianua: Amoenum locus pulcer et delectabilis“ cf. *amoena litorum, Asiae, Graeciae* Iaeg. Pan. Constantin. 24, 1 p. 534. *urbis* Apul. de Mundo p. 288. Quid iam addam talia, quale est *roscido amoen*o, crebra esse, ut *nitido sereno, serena longa* Dausq. p. 479 et Drak. p. 584 in Sil. XII 4. Cont. Lucan. III 621 p. 407. *minax profundum* Sil. III 634. *nemorosa, dumosa* per invia XII 376. IV 304, alia multa, *myrto* autem litora „laetissima“ a poetis praedicari Cerd. Virg. Georg. II 112 p. 304, 5?

II. *Propertius*. II 1, 31: Quotiens — canerem — Ptolemaeae litora capta Phari Aut *Cinyrae Cyprum* et Nilum, cum tractus in urbem Septem captivis debilis ibat aquis“. Mirum nobis accidit post subtilissimam Lachmanni argumentationem adeo doctorum studia elanguisse, ut stilo propagarent ista: Aut *canerem Aegyptum et Nilum*, quae omnibus rebus in vituperationem caderent. Quamquam quod ipse summae difficultati comparavit remedium atque allevamentum, id vel ea re in fringitur ac debilitatur, quod repetitum verbum *canere* et supervacuum est (idque non minus, quam nomen *Aegypti* subiunctum) et a poetae elegantia, quam ipsi versus 19 Titanas *canerem*. 25: *memorarem* testantur, abhorret. Itaque omni asseveratione affirmo manendum esse in auctoritate cum multorum tum Groningani libri, qua commodissime consultum est famae Cypri insulae, de qua nobis in Cinnae commentariis dedita opera dicturis nunc satis est admonuisse Lucani VIII 456 praeclaro exemplo eadem, quae Propertius vv. 31. 32 perstringit, his complecti: *Cyproque* citatas Immisere rates, nullas cui praetulit aras Undae diva memor Paphiae. — Haec ubi deseruit Pompeius litora totos Emensus Cypri scopulos, quibus exit in Austrum — Inde maris vasti transverso utitur aestu — Infimaque *Aegypti* pugnaci litora velo Vix tetigit, qua *dividui* pars maxima *Nili* In vada decurrit *Pelusia septimus amnis*“. Sequitur, ut id verbum, quod librariorum incititia protulit, reformetur in nomen *Cinyrae*, quod quas fraudes tum passum sit tum fecerit cum aliis locis intelligitur, quos in Cinnae commentariis disceptabimus, tum Ovidii Met. X 435 codd. Heins. p. 720 *Cenereis, Cenerei*, Lucani VIII 716 *Cinerei, Cenerei* Burm. p. 594. Cort. p. 379, Avieni D. O. 114 *Mamyreius*, Macrobian Sat. V 15, 9 *Cinirus*. Medic. *emerus*. Recte autem se habere hoc: *Cinyrae Cyprum* docet et Lucanus

VIII 716: *Ustor* (sic enim correximus Valg. p. 409) ab *Idalio Cinyreae litora Cypri* Infaustus Magni fuerat comes“ et Seneca Tro. 844 *Aiacis Salamina*. 855 *Pelopis Mycenae*“ cf. Sidon. Apollin. V 322. VII 104 *Capreas Tiberi*. Anal. Prop. I 2 p. 13. Quid iam minutiore cura refellam eos, qui *Copti* et *Isiacorum* sacrorum mentionem interponere conati (ut alia reticeam) nec manifestum Neapolitani codicis vitium (Heins. A. A. III 527 p. 692. Drak. Liv. V 55, 3. adn. Stat. Ecl. Ult. 33 p. 51. Lamprid. Hetiog. 15 Murissimus. Pal. Mytissimus) agnoverunt et ingentis fluvii ostio inanem interni oppidi, quod nulla rerum tum gestarum fama inclaruisset, accessionem adiunxerunt et vculam aut in et convertendam esse assensi sunt?

II 10 (III 13c), 55: *Illis fama rosam micuisse paludibus*“. Incredibile memoratu est, quam devii consiliis (quae vides exagitari ab Ouwensis Noett. Hag. III 15 p. 487—493 quamvis ipsum istud *lavis* non aversato) omnes deinceps interpretes extiterint, ut ne fabula quidem, quae de Adonide est, penitus explorata versus et 53 (*cui*, quo in ambiguitatem incidendum est) et 55 (*formosum*, quod nota certe triplici dignum est) exhiberent vitiis et sententiae et verborum coopertos; nam vel huius zeugmatis species: *formosum* iacuisse —, illuc *Diceris* isse“, pro qua cum alii tum ipse Ouwensius et qui de hoc ignorat, Hertzberrgus Qu. II 6, 11 p. 123 diserti fuerunt, plus salebrarum habet, quam ut ullo pacto tolerari aut probari queat. Nec iam argumentari refert in re manifesta. Evidens est autem tria a Propertio recte atque ordine referri: mortis causam, rosae originem, Veneris luctum consignatumque antiquitus hoc fuisse: *-rosūmicuisse. rosamicuisse*, quod nullius negotii est sic explicare et excudere: *rosam micuisse* atque verbo *fama est* subnexum stabilire. Attinet autem de *Marte apro* praeter Scholiastam Lycophr. 830. Aphthonium Progymn. 2. Cyrillum Alex. in Ies. T. II p. 257, quos commemorarunt alii, ut Meziriacus Ovid. Ep. p. 357 sq., testes facere Nonnum XLI 209: *σὺς εἰκόνι μορφῆς Ἀρης κυρ- χαρόδιων θανατηφόρον ἰὸν ἐλλῶν Ζηλομανῆς ἤμελλεν Ἀδώνιδι πότιμον ὑφαίνειν* et Laurentium Lydum de Menss. IV. 24 p. 212: *τοῦτον δὲ ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἀρεος μεταβληθέντος εἰς ἓν ac* Doxopatrem in Aphthon. I p. 246; de *rosa*, quae interfecto *puero formoso emicuit* (ut ait Petronius c. 127 v. 41: *Emicuere rosae violaeque*“ cf. Columell. III 17, 2), Niclasium Geopon.

XI 17 p. 815 et Boissonadium Nicet. Eugenian. IV 255 p. 218 sq.; ad hoc, quo ad librorum memoriam nihil nostro emendandi conatu propius accedere intelligatur, Lucanum I 629: Pars *micat*. Guelf. 6 *iacet*, cui discrepantiae contrarium errorem deprehendimus apud Ovidium Her. XII 179 *iaceat*. Leid. *nitateat*. cf. Heins. Met. IV 637 p. 298. Burm. Anth. Lat. II 186, 10 p. 363 sq. et Martialem II 46, 4 *micat*. Hannov. *lucet*; vocum *fama* et *forma* autem permutationem exemplis illustrandi copiam faciet Propertii versus I 2, 9. Denique recte se habere verba: *illis paludibus* perspicuum est ex ea re, quod Erymanthii apri sedes fuisse dicuntur Βῆσσαι — Λαμπένης Ἐρυμάνθιον ἀμμέγα ὕψος Apollon. Rhod. I 126 cf. Sik. IX 1 p. 185. 190 et Stat. Silv. IV 6, 101: iugis Erymanthos aquis.

II 25 (III 34) 29: Aut quid *Aristeae* tibi prosunt carmina lecta? Postquam vel versus 28 sententia attentiore cura examinata effecit, ut nostri de instaurando Gargetti nomine (Anal. p. 37) consilii non minus, quam alienorum conatuum omnium poenituit, omnibus rebus satisfieri nobis persuasimus, si nomen refingeremus vetustate oblitteratum: dico autem nomen *Aristeae*, senis Proconnesii, qui carminis epici miraculis fabulisque referti auctor a quibusdam (Voss. Hist. Graec. IV 2 p. 434) creditur Homeri magister id est eius, cuius mentionem cum multi interpretes tum Diltheyus de Callimachi Cydippe et O. Schneiderus Philol. XXI p. 75 sq. (nam praetereo novissimum istud portentum: *epe Chii*) sinistra diligentia inferre certarunt. Certa autem nominis iam propositi vestigia dilucent. Inde enim, quod et *Aristeas* et *Aristaeus* (Strab. XIII p. 589 cf. Solan. Schol. Lucian. D. Mart. XI 1 p. 461 cuius nullam rationem habuit Bernhardys Hist. Graec. Poes. II 1 p. 337 § 96) dictus est *Aristeus* Ἀριστεύς in codicibus Aeneae Sophistae Boiss. p. 304. Scholiastae Theocr. V 53 Leidensi, de quo testem habeo Goensium Porphy. p. XXIX vid. Diss. nostr. de Titulo Aeneidis (Progr. Friedl. 1855) p. 5 (ut Ἀμοιβέας, Ἀμοιβεύς. Ovid. A. A. III 399: superes et Amoebea cantu. Gron. Obs. IV 15 p. 698. Huschk. Prooem. Agath. p. LXIV sq. Welck. Syll. p. 22), inde igitur provenerunt ista *erethei*, *erechti* et *erechthaei*, *critaei*: licuit enim Ἀριστεύς sic facere Ἀριστεύαν, ut aliis Ἀνέαν Ἀνέαν, Ἀγέαν Ἀγέαν Hemst. Anecd. p. 289. Lob. Paralip. II 3, 2 p. 159 not. 11. Itaque ab eo, quod antiquitus

traditum fuit, per hos gradus videtur descitum esse, ut prima pars *Ari* fieret tum *Eri* (ut Claudian. Eutr. I 291 *Erechthei* in Iun. pr. *Arictei*. Pric. *Aristei*. Martial. VIII 26, 5 *Erythraeos*. Voss. *Aristeos*) tum *cretei*, *critei* (ut Apul. Met. X p. 750 *Cenchreas*. Guelf. *Erycheas* add. adn. ad Prop. I 1, 23), media et postrema eas mutationes subirent, quas indicant permixta inter se nomina *Erythraei* et *Eryctei* Stat. Theb. VII 566, ut Cir. 22 *Erechtheis* Vatic. *Erycteis*, *Erechthei* et *Arictei* Claudian. l. d. et *Erietaei* Eutr. I 291. Vaticc. Palat. et VI C. Mon. 563. Reg. Thuan. Mazar. Ox. pr. *Aristei* Martial. l. d. Voss. *Eristei* Berol. Wolfenb., ut Oxon. Claudian. Eutr. l. d. cf. Ovid. Fast. V 649. *Erytheida*. codd. aliquot *erictida*, *ericleida*. I 543 Klockhof. *eurysteus*. Accedit, quod inter *Aristeae* et *Aristaei* non plus interest, quam inter *Cinyrae* et *Cirenei* Lucan. VIII 716, *Onitae* et *Olynthi*, alia multa Conject. Stat. I p. 159.

IV (V) 7, 57: Una Clytaemnestrae stuprum *vel adultera* Cressae Portat mentitae lignea monstra bovis⁴. Piget aliorum socordiam vel ad conclamandum huius loci statum pronam, aliorum commenta vel magno molimine prolata incusare ac convincere. Hoc enim certissimum est, ipsum id, quod interpretes communi consensu foveant: *vehit*, quidam nuper hac arte sibi visi sunt excolare: Unda Clytaemnestram *vehit* altera *stupraque* Cressae⁴ vel Unda Clytaemnestrae stuprum *et* *vehit* altera Cressae, *Portans*⁴ — vitio natum esse. Quid enim? verba *vehit* et *portat* (de quibus aliqua Burmanus Lucan. IV 57 p. 233 scite disseruit) quo discrimine separentur, quis est qui plane et perspicue explicet? Quae verba igitur coniuncta et copulata tantum abest ut ad adiuvandam atque perpoliendam sententiam quidquam momenti habeant, ut in supervacuum continuata sint atque adeo inutilia, eorum alterutrum et id quidem, quo in versu proximo 59 omnino usus sit (pars *recta* phaselo), liquet esse tollendum. Quod consentaneum est ea ratione fieri, ut voci *altera*, quam optimi quique libri tenent, et ea adhibeatur correctio, qua nihil est proclivius et tutius (*ultera*) et sua accessio adiungatur: *ad*(*ultera*) ordoque in hunc modum (cui vel permutatæ voces *ad* et *id* Drak. Liv. XXI 10, 12 favent: *velid*) confirmetur: una *aqua* (extat enim in superiore versu 56 *diversa aqua* (Clytaemnestrae stuprum *vel adultera* Cressae Portat mentitae bovis lignea monstra bovis⁴; Hertzbergio quidem satius

fuera Lachmanni auctoritatem sequuto ad Vaticani quinti fidem qualemcunque se applicare atque haec proponere: Una Clytaemnestra stuprum *via et effera* Cressae Portat-monstra“. Notus autem usus particulae *vel*, quam Hertzbergius Ind. p. 548. II 8, 11 p. 113 dicit „ex disiunctivis particulis proximam esse copulativis“, Heinsius Claudian. Id. VI 26 p. 678 „pro *seu* frequenter recurrere, ut in illo Maronis (Aen. VI 769): Aeneas pariter pietate *vel* armis Egregius“, quod imitatum esse vides Priscianum L. Anastas. 7: Prospera, quae bellis pariter *vel* pace tulisti“. Claudianum B. Get. 131: Pectora Fabricii donis invicta *vel* armis“. Rutil. It. I 40: Perpersus Geticas ense *vel* igne manus“. Liv. I 42: ordinem *vel* paci decorum *vel* bello“. Prudent. c. Symm. II 95: Qui *vel* principio caruit *vel* fine carebit“ cf. Arutz. Arator. Ep. ad Flor. 12 p. 9. Cort. Lucan. I 252 p. 233 add. Valg. p. 185. 445 et quae dicenda sunt de Prop. II 2, 49 sq.

III. *Manilius*. V 542: infestus totis cum finibus omnis Incubuit pontus, timuit *naufragia* tellus“ codd. et edd. timuit *quum naufraga* Scal. *Maurusia* Bentl. *navifraga* Iacobs. his-mirum-verbis usus: *Ego correxi* et *ante me alii*“. Longe alia nobis mens est: sic enim statuimus, ut haec antiquitus prodita fuisse arbitremur:

timuit *nare Africa* tellus.

Africa tellus, ut *Africa* terra Enn. Ann. 311. Sat. 23; *nare*, ut ipse Manilius IV 726 tellusque *natans* Aegyptia Nilo“. Sil. IV 751 plana natant. Lucan. IV 330 cuncta natant. Cf. Cort. VII 728 p. 251. Claudian. Eutr. II 35 tecta natant“; *timuit nare* (id est timuit ne sibi nandum esset), ut in iis locis, quos proposuit Wopkensius Sedul. Hymn. II 30 p. 261, vel ut apud ipsum Manilium I 424: dubitavit Iupiter ipse, Quod poterat, non posse timens“. Cort. Lucan. III 407 p. 375.

IV. *Valerius Flaccus* VIII 289. *Virgilius* Ecl. VI 16. *Vosius* Virg. l. d. p. 17 in versu Valerii Flacci: Et *tantum* deiecta suis a montibus arbor“ *tantum* idem valere ac *modo* sive „tempore brevi ante“ (Weichert. Ep. Crit. p. 39) affirmavit ipsique Weicherto, qui eam sententiam in Virgilii quidem loco „frigere“ vidit, persuasit. Nam qui vel hoc attenderit et reputaverit ipsa verba: *suis a montibus deiecta* desiderare, quod sit contrarium, ei recte non modo ad loquendi usum, sed et ad rei

veritatem et ad coniectandi probabilitatem id ipsum, quod Statius posuit Silv. II 6, 28: *deiecit in aequora pinus* cf. Valer. Flacc. III 311: *ad litora volvite silvas*. Burm. Ovid. Met. I 95 p. 23 sq. et Valer. Flacc. I 122 p. 37, videbitur ostendi hoc modo:

Ad Tethyn deiecta suis a montibus arbor

(*Tethym* Valer. Flacc. II 317 Bon. Ald. *Tethim* Lucan. II 588 Ven.) sive maris *Thetidem*. Cui modo probando sufficiunt et ea, quae de nominibus *Tethys* et *Thetis* pro mari atque adeo pro aqua (Barth. Gulielm. Brit. II 146 p. 94) positae Anal. Prop. p. 99, ut ab Virgilio Ecl. IV 32: *ratibus tentare Thetin*“ (add. Martial. VI 68, 2. Rutil. It. II 16. Coripp. Io. V 122. Avien. D. O. 192. 311. Arat. Phaen. 61. Progn. 403) protulimus, et ea scribendi varietas, quam Valerii codices praebent I 93: *Thespiaca ad carum*. Vatic. *et carum*. II 317 *Tethys*. Monac. *taetae. tete, taete (taeta)* Vatic.; quantum enim interest inter *tātum* et *taetam*? Separari igitur oportet Valerii locum ab Virgilio l. d., de quo rectius quam Dukerus Nott. in Serv. p. LXXVIII Vossiusque atque, ut alios omittam, Weichertus, statuit post Fabrum Heynius memor Homeri, apud quem legimus *λίγη ῥόσον* Od. IV 371. XV 405. *θαμὰ ῥοῖον* I 209. *σιγῇ* IV 776. *μέγα ῥοῖον* III 321; nos ipsi non praetereundum ducimus Silii locum VIII 211: *Quid tantum ulterius* — ducis cura aegrescente dolorem“ a Lefeburio ap. Rupert. p. 554 comparatione Graecarum vocum *ῥόσον περαιτέρω* explicatum; verum hoc quaeri posse censemus, an hunc verborum ordinem institui oporteat:

Serta procul: tantum capiti delapsa iacebant

id est *in tantum* enim, ut longe a capite abessent, delapsa iacebant, ut Virg. Aen. VI 876: *In tantum* — tollet — nec *tantum* se iactabit. Columell. III 13, 9: *in tantum* — deprimere. Senec. N. Qu. I 5: *in tantum* — crescunt. Benef. VI 23: *in quantum* vagari liceat“. Rutil. It. I 46: *in quantum* fletus currere verba sinit“. Wopk. Septim. B. Troi. II 32 p. 36. Ruhnck. Vellei. I 9 p. 17. Cram. Schol. Iuvenal. XIII 6 p. 477. Certe huc potius inclinare debuit iudicium Weichert Ep. Crit. p. 39 (*tacitum* capiti) et Iac. Badeni ap. Iahn. Nov. Ann. 1834 Suppl. II fasc. III p. 430 (*tincto* capiti).

V. *Ciris*. V 459. Cum Heinsio errant, quicumque quum *revolutae* classis neminem interpretum ne ullam quidem rationem

probabilem attulisse viderent, classem finxerunt *resolutam*. Cui incepto omnino ea res repugnat, quod versibus 389 sqq. 401 sq. Scylla narrata est nave dudum voluta et longius a litore pro-
 vecta mirantibus ipsis diis *per mare caeruleum trahi et mediis in fluctibus* acerbissimos questus evolvere. Itaque vel unum illud *interea* (cui in *ulterius* convertendo hic quidem non sufficiunt Oudendorpius Caes. B. G. II 2, 1 p. 87 et Drakenborchius Liv. XXXVI 9, 12) eiusmodi est, nihil ut dubitationis relictum sit omniaque v. 459 sqq. ad naves referantur iam longo (v. 462) et *velocissimo cursu* volitantes: ad hanc enim sententiam prae-
 clare facit repentinus Corus sic, ut a Corippo Io. I 167: Pro-
 pera maturis crebrescunt flamina Coris“, et *magna lintea*, quae Graeci vocant τὰ μεγάλα ἄρμενα Scheff. Milit. Nav. II 5 p. 140 ἀκία Wyttēb. Plut. de And. Poet. p. 175, commemorate con-
 iuncta cum *remis*, ut a Seneca Tro. 1045: Cum simul *ventis* properante *remo* Prenderit *altum* fugietque *litus*“ cf. Catull. 4, 4. Virg. Aen. III 563 et Sil. I 568. Heins. Ovid. A. A. I 3 p. 539. Unde rationis est repudiato illo invento, quod ad Frontini similitudinem accedit IV 1, 33: Catō quum *ab hostili litore classem solvisset*“ et Ausonii Perioch. Od. XV: propere *solvit a litore* cf. Duk. Flor. III 10, 16 p. 527 et depulsa ea vocis insolentia, quam apud unum Servium Virg. Aen. X 660 p. 584 me legere memini: revoluta per aequora navem ἐπαλλαγὴ est pro *revolutam navem*“, circumspicere aliquid reconditius et doctis-
 simo scriptore dignius: dico autem graecum nomen, quod genus alias docebinus librariorum in hoc carmine saepissime passos esse vel iniquissimos et nomen quidem *Tethys* vel, quod ferme in promiscuo usu et scriptoribus et librariis fuit *Thetis*. Mira me loqui clamitabant quidem, qui operosae doctrinae parum studiosi ita criticam factitant, ut orbitam a principe aliquo monstratam enixe terant, verum nemo, nisi qui permiscendo litteras c et t, d et cl, s et c frequenter peccatum esse ignoret, adversabitur statuenti nomen sic scribendo (id quod certis testimoniis alias demonstrabitur) variatum: *cetis*, *cetre*, *chitim*, *cocte*, *tete*, *taeta theatis*, *tythius*, *dedi* ortum dedisse subditicii vocabuli priori syl-
 labae, *icta* — , (quemadmodum *caedes* et *clades* permixta lit-
 teramque l non raro temere additam invenimus), posteriorem au-
 tem provenisse litteris *sis* per ipsam litterarum σ et ϑ appella-
 tionem (Valck. Ep. ad Phoen. p. LXXIII. Boiss. Hierophil.
 Philologus XLIX (N. F. III), 1.

περὶ τροφ. p. 270) pro *this* consignatis, cuius erroris *thasis*, *clasis*, *dasis* testes habemus Catulli 66, 70 editionem principem, quae pro *Thetyi* praebet *Thesei*, et, ut suo loco probabimus, huius carminis versus 102 et 392 *theseis* Helmst. Itaque iam tandem diversam ab omnium arbitris expediendi viam ingressi tanta errorum congerie discussa hanc sententiam redintegravimus:

Labitur interea *revoluta* ab littore *Tethys*.

Quae indicio est, adversone an secundo *aestu* navigationis cursus confectus sit, quam mentionem videmus non omitti, ut Prudent. Perist. V 406: Vestam — *Labi* retrorsum leniter *Aestu secundo* et flamine“. Sallust. Hist. I p. 955: *aestu secundo* — vitare proelium in transgressu conatus est“. Plin. N. H. II 97, 99. Caes. B. G. V 8, 2. Frontin. II 13, 11. Liv. XXVIII 30. Long. Past. II p. 47: *ταχὺ δὴ μάλα λυθ εἶσαν αὐτὴν ἐπήνεγκεν ἡ παλαιοῖα τοῦ κύματος καὶ ἐξ τὸ πέλαιος μετέωρον ἔφερεν*. Ac quo verborum delectum recte a nobis actum esse appareat, eandem rem consimili oratione expositam reperimus a Silio XV 237: ubi concessit pelagi *revolubilis* unda Et fluctus rapido fugiebat in aequora *lapsu*“. III 60: Luna — Fertque refertque fretum sequiturque reciproca *Tethys*“ cf. XV 226. III 55: Mox remeat gurgis tractoque *relabitur* aestu“ (cui versui Rupertium p. 182 adhibere fugit Curtium IX 9, 20: reciprocari coepit mare magno *tractu* aquis in suum fretum recurrentibus“ cf. Wakef. Lucret. I 1003 p. 171 et Priscianum Perieg. 688: aequor, Qua *tractum* refugae miscetur *Tethyos* undae). Virg. Aen. X 660: *revoluta* per *aequora*. 307 unda *relabens*“ cf. Grat. Cyn. 174. Cort. Lucan. I 411 p. 113. Arntz. Mamertin. Pan. 11, 3 p. 68. Eumen. Pan. 6, 2 p. 256 sq. et a Claudiano, qui plane concinit, Rufin. I 132: *revoluta*que *Tethys* Substitit“ et Pomponio Mela III 1: ubi pelagus in omnia *littora* — effusum est, rursus *ab illis* colligitur in medium et in semet ipsum *redit* (cf. Peerlk. Hor. C. IV 4 p. 380). Senec. N. Qu. II 28: nec a *littore*, ubi inferius est, sed a medio — defluit mare“ cf. Amm. Marc. XXVIII 8, 6.

477. Quum ad tollendam *Aeginam* doctorum hominum consensus insignitus, eam autem insulam, cuius nomen reparare ingressus est Holstenius, rectius dici *Aegila* docuerint Bernhardys Dionys. Perieg. 499 p. 655 et Meinekius Steph. Byz. p. 41, 6, nemo tamen vidit et re et sententiae ratione unice commendari vocem *anguineam* (Huschke. Tibull. III 4, 87. Alcim. Avit. II

p. 381 A) nomenque eius insulae, cuius mentionem ipsi Seripho adiunxit Strabo X p. 487 et, ut alio loco docebimus, *Ovidius* Met. VII 464: *Anguineamque — Tenum*. Quod utrumque ab Antimacho sumptum est: *Τήνον τ' ὀφιοέσσης* Schol. Aristoph. Plut. 718 p. 243 Hemst., explanatum autem a Bocharto Chan. I 14 p. 443 D, cuius nullam rationem habuerunt Schellenbergius p. 102 et Stollus fr. 86 p. 93. Ceterum hoc amplius censui in Diario Philol. Angl. (The Journal of Philology) XVI 32 p. 319 nominibus, quae eruiamus, has emendationes addendas esse: *Anguineamque sinit Tenum undiferamque Seriphum*.

533 sq.: Turbatum hic aliquid esse indicio est Bruxellensis liber, qui vocem *munere* praefert in utroque versu positam. Quam vocem quamvis obscure dictam pro spectaculo posse accipi putavit Heynius (cf. Hotting. Cic. Ecl. p. 14 sq.), Santenius *lumine* fieri voluit memor Catulli 66, 7 cf. 59; nos verum esse affirmamus *turbine*, quod apud Lucretium legimus V 624: Quanto quaeque magis sint terram sidera propter, Tanto posse minus cum *coeli turbine ferri*“. 632: luna — flaccidiore — iam turbine fertur Inferior, quam sol“ (quem turbinem vertiginem vocant Ovidius Met. II 70 et Avienus Arat. Phaen. 86), unde et Statii verba Theb. V 560: quo turbine — Librati salient portarum in claustra molares“. Vetus Scholiasta his explicat p. 266: impetu, a *turbinibus coelestibus*“ et Euripidis versum: *τὸν ἐν αἰθέρι τὸν Πόμπω πάντων φύσιν ἐμπέζαντα* praeclare Grotius ap. Valek. Diatr. V p. 39 sic interpretatus est: Qui naturam turbine versas Totam aethero“. Quid, quod in *Catulli* carmine 66, 7 hoc idem *coelesti turbine* antiquitus lectum fuisse arbitrati huius sententiae quasi obsidem habemus mirificam illam codicum discrepantiam: *munere, lumine, numine, limite*? Ac ne ulla relinquatur dubitatio: idem erratum invenimus apud Ovidium Trist. I 2, 25: fremunt immani turbine venti. Bonon. *munere* et IV 10, 8: Fortunae *munere*“, ubi in duobus Heinsii libris extat turbine ductum ex Am. III 15, 5. Iam vero quid inconcinnius ac foedius fingi potest, quam si quis tam magnificae orationis formae: *ut in aethero signorum turbine praestans*“ suam ipsius mediocritatem interponat his verbis: *unum* quem duplici stellatum sidere *vidi*? Ac Scaligerum quidem suspicari licet ad rem tam grandi hiatus prolatam habuisse offensionis aliquid atque fastidii: hoc enim ille fatetur: nonnihil et *in hoc* (534)

et praecedente versiculo depravatum est. Quod ego sanare non potui. Ergo insigne quoddam flagitium describentium inscientia admissum esse fortissime affirmo. Sic autem iudico statu, in quo huius carminis libri essent vel in Electis explorato: quum proclivis esset permutatio vocum *unū* et (Drak. Liv. IX 15, 7 p. 122) *un* — documento sunt loci Claudiani L. Seren. 11 *unum* virtutis opus. Exc. Pat. *unde* cf. Ruf. II 355 *saevum*. Medic. 4 *seunde*. Epithal. Pallad. 23 Celerina. Pat. Medic. celer *una*. Vatic. pr. *inde* et Manilii II 828 *Unde* dies codd. *una*. add. Eumen. Grat. Act. 8, 1: miratus es — *unde* se tibi tanta obviam effunderet multitudo. edd. *unus* se — pro eo, quod fuerat *unde*, istud *unum* ultro se per proximum *duplici* sidere suggerens erupisse, inde *co* converso in *quo* (*quom* Drak. Liv. XXXIII 6, 5 *quum* XXIV 34, 6) vel *quo* in *qua*, *quem* (ut Liv. X 14, 4 *quo* venturum bellum foret. et. *qua*. Gaertn. *quem*) *Cononis* nomen obrutum esse. Atque habeo, quo allato videar etiamnum dubitantem in assensum adducere. Namque apud Callimachum, a quo multa Ciris scriptorem sumpsisse compertum habemus, in Coma Berenic. p. 321 Gaisf. fr. 34 p. 157 Schneid. haec leguntur: *Εἰ δέ, Κόρων μ' ἔβλεψεν ἐν ἡέρι, τὸν Βερενίκης Βόστρουχον* sic expressa a Catullo 66, 7: Idem me ille *Conon* coelesti in turbine *vidit*. Baehrensium quidem verbo *vidit* ut a Catullo ita in Ciri posito non intendisse p. 191 mirandum est. Itaque praeclarum curae ab huius carminis auctore in opere Eratosthenico collocatae (cf. Electt. p. 2) documentum habemus verbum in hanc sententiam scriptum: *Scorpius insigni praestat magnitudine, ut Conon, qui siderum descriptionem designavit et confecit* (Burm. Anth. Lat. III 171, 9 p. 617. Voss. Virg. Ecl. l. d. p. 59), *duplici eum* (Munck. Hyg. 77 p. 150. Wopk. 147 p. 257 sq.) sidere (Scorpii et Chetarum) stellatum videret“ cf. Hygin. Poet. Astr. II 26: hic propter magnitudinem membrorum in duo signa dividitur, quorum unius effigiem nostri Libram dixerunt“. Prob. Virg. Georg. I 32 p. 31, 19: *scorpio duorum signorum spatium tenet*. Schaubach. Eratosth. Catast. 7 p. 80. Quod autem *vidi* fieri iussi *vidit* (cui iam nolo praeferri *figit*, quod propositum est Electt. p. 7, vel *findit*), eodem errore scriptum est v. 180 *abit* in codd. *ubi*. Claudian. VI C. Hon. 272: *reddit*“ in Farn. *reddi*, 24 *Auge* in Bon. *auge*, contrario v. 393: *vidi* in Wolf. Vat. Thuan. Bon. *vidit*. Nupt. Hon. 42 *crevi* in Oxon. *crevit*

et Ovid. Fast. VI 25. Her. XII 25. Seyff. Cic. Tusc. III 6, 12 p. 58.

VI. Statius Achill. I. 513: Si magnum Danaïs *per te dependis* (*portendis*) Achillem. "Quem locum dudum in maxime aegris haberi coeptum in proclivi est redintegrare in hanc sententiam: numero — ducum praestantior omni (quae verba plane congruunt cum Ovid. Met. XI. 525: miles *numero praestantior omni*), si magnum Achillem (Burm. Ovid Am. I. 9, 33 p. 371. Stat. Silv. V. 4, 94. It. Hom. Epit. sg. 865) deprehendendi Danaïs per te facultas fit: Si magnum Danaïs *per te est deprehendere* Achillem" (cf. Ovid. Am. II. 9, 47: Quod dubius Mars est, *per te*, privigne Cupido, est. Calpurn. Ecl. III. 78. IV. 37; de verbi modo Drak. Sil. XI. 118 p. 547. Cort. Lucan. I. 63 p. 24. VI. 664 p. 243); facile enim persuademus omissum, ut assolet, a librariis verbum 'est' (*te e*) eo valuisse, ut deprehendere fieret deprehendis eodem errore atque Culic. v. 380 dimittere. codd. dimittis. dimittes contrario atque It. Hom. Epit. 802 obsistis in Leid. Guelf. obsistere. Culic. v. 309 videre. Bemb. Cantabr. vidit et Avian. 4, 12 resedit Voss. 3 sedere. Claudian. B. Get. 570 vincite. Rott. Iun. Voss. vincere. III. C. Hon. Nili deprende fontes. Medic. sec. deprehendere, qui ipse locus — nam in Leidensi pr. legitur *dependite*, ut in Oxon. Mall. Theod. 127. Heins. inc. Pr. C. Stil. II. 433. B. Get. 103 — eius detrimenti documento est, quo *prehendi* verbum imminutum videmus et in hoc Statii loco et in aliis plurimis adn. Stat. Ecl. Ult. 58 p. 98.

I. 394: *Hoc famam narrare doce* " (*hic* Gud. Helmst. *hic* *la-*
nam tractare Withof. VI. p. 66). Aut fallor aut haec: hic *thias*
tantum et *nihil utile bellis* " et illa: *sit virgo* — Achilles " sibi
conciliari par est, hac, qua nihil aut commodius aut excusatius
est, ope: *Hinc formam variare doce*. " Similiter enim peccatum vi-
demus primum v. 205 Thuan. *hic*. Gud. Helmst. *hinc*. 214. Valg.
p. 261 sq.; deinde Cassiod. Var. XI. 6 p. 164. 6: praesulis sui
famam. ms. *formam* Burm. Ovid. Met. X. 240. Burm. Prop. II. 19,
39 p. 386. Drak. Liv. XXXIX. 10. 4. Heins. Claudian. Sec. C.
Stil. 258; deinde Claud. Epith. Pall. et Cel. 38: *variabat*, Petav. pr.
narrabat (R. Pros. II. 98 *mutante*, Vat. sec. *variante*) cf. Apul. de Deo
Socr. p. 117 *speciem variare*. Ovid. Met. XV. 255. XI. 241. IV. 577.
XII. 559. Prud. c. Symm. I. 364. Heins. Claud. R. Pros. I. 15 p. 541.

Halis S.

R. Unger.